

BUY SMART

Grön upphandling för smarta inköp

Energieffektiv upphandling

Riktlinjer för energieffektiv och miljövänlig
upphandling av apparater, belysning, fordon och el

Allmän del

Stöds av

Intelligent Energy Europe

www.buy-smart.info

Riktlinjerna har tagits fram inom ramen för EU-programmet ”Buy smart – Grön upphandling för smarta inköp” med stöd från programmet Intelligent Energy – Europe.

Utgivare:

Ekodoma Ltd
3-3 Noliktavas street
Riga LV-1010
Lettland

ekodoma@ekodoma.lv, www.ekodoma.lv

Innehållet har tagits fram av:

Berliner Energieagentur GmbH, Tyskland
ENEA, Italien
Energikontor Sydost, Sverige
Ekodoma, Lettland
O.Ö. Energiesparverband, Oberösterreich
SEVEn, Tjeckien
ZRMK, Slovenien

Utformning och textbearbetning:

Ekodoma, Ltd, Lettland

Svensk textbearbetning:

Energikontor Sydost, Sverige

Datum:

Februari 2010

Friskrivningsklausul:

Upphovsmännen ansvarar ensamma för innehållet i dessa riktlinjer. De företräder inte nödvändigtvis Europeiska gemenskapens åsikter. Europeiska kommissionen ansvarar inte för någon form av användning av informationen i dokumentet.

Innehåll

1. Inledning	4
2. Juridiskt regelverk för energieffektiv och miljövänlig upphandling	6
2.1 Privat upphandling	6
2.2 Offentlig upphandling	7
2.3 Ekodesigndirektivet	10
3. Upphandlingsmetoder och förfaranden	11
3.1 Upphandlingsmetoder	11
3.2 Procedurer för upphandling	12
3.3 Energi- och miljökriterier samt krav	13
3.4 Miljökriterier i olika faser av upphandlingen	13
3.5 Utvärdering av anbud	15
4. Praktiska instruktioner	17
4.1 Datablad – upphandling	18
4.2 Beräkning av kostnadseffektivitet	18
5. Referenser	19

1. Inledning

EU måste minska sina koldioxidutsläpp med 8 % till 2012 om de ska uppfylla sina åtaganden enligt Kyotoprotokollet.

För att nå målet behövs åtgärder alltifrån att främja användning av förnybar energi till att införa grön upphandling i både privat och offentlig sektor.

Upphandling i offentlig och privat sektor omfattar varje år en stor del av EU-ländernas bruttonationalprodukt. I EU utgörs i genomsnitt 16 % av BNP av offentlig upphandling. Offentliga sektorn är en stor professionell upphandlare, till och med den största i EU, med en upphandlingskraft på 15 000 miljarder kronor om året. Tillsammans med upphandlingskraften hos kommersiella företag ökar positionen på marknaden för professionella inköpare kontinuerligt. Utöver de positiva effekter upphandlingsbesluten kan ha för miljön så kan upphandling allmänt sett ha en stark påverkan på framtida produktutveckling. Jämfört med tillverkningsföretag som verkar över hela världen har professionella inköpare som verkar inom ett land eller i en region färre möjligheter att få se sina idéer omsatta i verkligheten. En möjlighet att öka deras deras kraft att påverka – om man inte buntar ihop order i kooperativ upphandling – är att använda energimärkningar, eller fastställda kriterier i dem.

Energimärkning finns för kontorsutrustning och annan elektronik, apparater, belysning och för grön el. Man har under många år utvecklat olika upphandlingsverktyg i Europa och arbetat aktivt för att främja grön upphandling hos såväl privata som offentliga inköpare. Projektet Buy Smart som finansieras av programmet Intelligent Energy – Europe följer efter det tidigare projektet GreenLabelsPurchase, som hade till syfte att främja, införa och vidareutveckla grön upphandling, upphandling av energieffektiva produkter, i privata och offentliga organisationer med hjälp av riktlinjer och verktyg som finns sedan tidigare.

Med de här riktlinjerna vill vi informera och ge råd om upphandlingsprocessen, även lagstiftning kring den och rent praktisk information. Att ta hänsyn till energieffektivitet och klimatpåverkan i en enskild upphandlingsprocess eller integrerat i ett miljöledningssystem är bra inte bara för miljön utan stödjer också en hållbar ekonomi. Därför är dessa riktlinjer ett bra stöd när det gäller att utnyttja potentialen för att spara energi och ger dessutom många goda råd.

Riktlinjerna vänder sig till:

- professionella inköpare och ombud
- personer som arbetar med miljö och energi
- rådgivare.

De som ser upphandling av apparater och energi som ett sätt att värna klimatet och bidra till en hållbar affärsledning och som vill införa det allt efter de möjligheter de har får stöd av dessa riktlinjer.

Riktlinjerna innehåller:

- lagstiftning om miljöaspekter i upphandlingen
- möjligheter att integrera miljökriterier i upphandlingspolicyn
- förenlighet med begränsningar i regelverket
- integrering av miljöaspekter i olika steg av upphandlingen deras respektive procedurer och kriterier för utvärdering
- råd om hur man praktiskt och steg för steg genomför en grön upphandlingsprocedur.

Den allmänna delen beskriver basen för upphandlingen av olika produkter som företaget eller organisationen behöver köpa in. Det finns speciella riktlinjer för olika produktgrupper: kontorsutrustning, hushållsapparater, belysning, grön el, fordon och byggkomponenter och de kan tillämpas enligt kraven i det enskilda fallet.

Övervägande delen av riktlinjerna tar upp kriterier för energieffektivitet eftersom möjligheten att spara energi förutom miljöfördelar ofta även ger fördelar för ekonomin. Att gå ett steg längre och ta med andra miljökriterier (t.ex. miljömärkning) är givetvis möjligt och önskvärt.

2. Juridiskt regelverk för energieffektiv och miljövänlig upphandling

Nationell och internationell lagstiftning om upphandling ska öka konkurrensen mellan olika leverantörer utan att gynna eller diskriminera några. Den ska tillhandahålla transparenta och verifierbara villkor som säkerställer den bästa kvoten mellan pris och prestanda vid alla inköp. Anvisningarna ska stödja fri handel mellan länderna och öka konkurrensen mellan leverantörerna.

2.1 Privat upphandling

a) Privata företag måste inte som offentlig sektor följa lagstiftning

Privata företag behöver inte följa lagstiftning för upphandling i sitt upphandlingsförfarande. Miljöåtgärder och optimal användning av energi och material ger vanligen ekonomiska fördelar och ökar konkurrenskraften. Det finns inget som hindrar att man även i privat upphandling tar hänsyn till sådana kriterier.

Ett undantag är företag och projekt som till stor del (mer än 50 %) stöds av nationella medel eller som agerar som offentliga upphandlare. För att inte snedvrída konkurrensen vid upphandling måste dessa följa europeisk och nationell lagstiftning om upphandling.

b) Om ett företag arbetar med ett miljöledningssystem rekommenderas miljökriterier i antagna upphandlingsprocedurer

Miljöledningssystem definieras enligt internationell standard (ISO 14001) och EU:s förordning (EMAS). Målet med EU:s miljöstyrnings- och miljörevisionsordning är att uppmuntra och förbättra miljöarbete, samt se till att produkter och tjänster utförs på ett hållbart sätt. Deltagande företag måste ta med miljömålen i sin styrning av företaget. Hållbar upphandling är en grundläggande del av miljöledningen och kommer i framtiden att övervägas i större utsträckning i privata företag.

2.2 Offentlig upphandling

När det gäller offentlig upphandling finns vissa förpliktelser enligt lag. Lagstiftningen regleras av EU:s budget- och konkurrenslagstiftning och handlar om:

- att använda allmänhetens pengar effektivt
- att förhindra favorisering och korruption.

Följande grundläggande krav finns för offentlig upphandling med miljökriterier:

a) Offentliga enheter måste följa vissa förfaranden under upphandlingen

De grundläggande kraven i upphandlingsdirektiven bestäms av primärrätten och omfattar principer om ickediskriminering, likabehandling, transparens och konkurrens. Vidare är det många EU-direktiv som implementerar det juridiska regelverket för offentlig upphandling. Direktivet 2004/18/EG är ett av dem (ersätter direktivet 93/36/EEC). Reglerna för upphandling innehåller instruktioner om val av entreprenörer och utvärdering av anbud.

Upphandlingsdirektiven gäller för alla offentliga försörjningsavtal. Reglerna för offentlig upphandling gäller för upphandlingar som uppgår till större summor än vissa tröskelvärden. Deras syfte är att öppna internationella marknader och öka konkurrensen. Dessutom ska man undvika att diskriminera och måste därför vara transparent. Offentliga upphandlande enheter ska dessutom använda sig av offentliga riktlinjer.

Instruktioner för upphandling antas på federal nivå, statlig nivå, kommunal nivå samt i andra juridiska enheter som lyder under offentlig lag (organisationer, institutioner). Upphandlingsinstruktionerna gäller även för juridiska enheter som lyder under privat lag men är offentligt finansierade eller har staten som majoritetsägare (t.ex. sjukhus, offentlig sophantering, bostadssektorn). Det är organisationer som är ickevinstdrivande och arbetar för allmänhetens intressen.

b) Offentliga uppdrag som måste offereras offentligt på nationell nivå

Även om uppdragets värde är lägre än tröskelvärdet så gäller principerna i EU-fördraget om att garantera transparens, öppet förfarande och rättvis konkurrens mellan leverantörer. En begränsad eller förhandlad upphandlingsprocedur är möjlig bara under vissa omständigheter, som utformas i nationell lagstiftning (se avsnitt 3.1).

I Sverige regleras upphandlingar även under tröskelvärdena.

c) Offentliga upphandlingar som överstiger vissa tröskelvärden måste upphandlas offentligt inom EU

Offentliga enheter måste följa EU-direktiven som kräver en upphandlingsprocess i hela Europeiska unionen för kontrakt på offentliga arbetsuppgifter, tjänster och försörjning ovanför vissa tröskelvärden. Tröskelvärden som gäller är (februari 2010):

- Kontrakt på offentliga arbeten (t.ex. bygg och anläggningsarbeten) 4 845 000 euro
- Offentlig försörjning och tjänster från
 - offentliga upphandlare 193 000 euro
 - statliga myndigheter 125 000 euro
 - försörjningsenheter inom energi, vatten och trafik 387 000 euro.

Man får inte dela upp kontrakt för att hamna under tröskelvärden. I Sverige regleras upphandlingar även under tröskelvärdena.

d) Att ta hänsyn till miljöaspekter i upphandlingen är förenligt med tillämpad nationell och europeisk lagstiftning

EU-direktivet 2004/18/EG ger en grund till att miljöaspekter kan beaktas vid tilldelningen. Det finns olika möjligheter för hur man kan göra det, se punkterna e till och med g.

Verktyg som energi- och miljömärkning kan användas vid beslut om upphandling. Extra kostnader för lösningar som är bra för miljön accepteras så länge som de innebär att man sparar pengar på kort och på lång sikt.

Upphandlaren är vidare fri att bestämma kriterier så länge som de inte strider mot EU-fördraget och EU:s principer samt är objektiva, transparenta och ej diskriminerande. Dessa principer är grunden för alla offentliga anbudsfrågningar, nationellt och inom EU. Nationell upphandling liknar alltså upphandlingsprocessen för hela Europeiska unionen.

e) Miljöaspekter

Att ställa krav på prestanda ger möjligheter att inkludera miljöaspekter i upphandlingsförfarandet. Det gäller även av vilket slag tjänsterna är och vilket omfång de har. Kraven på prestanda måste vara kopplade till tilldelningen och formellt fastslagna i anbudsdokumenten. Tilldelningskriterier som inte uppfylls leder till att man utesluts från tilldelningsförfarandet.

I ett anbuds förfarande som tar med miljöaspekter kan man ange en speciell tillverkningsprocess för att noggrannare ange synliga och osynliga krav på produkten (t.ex. el producerad från förnybara källor). Obligatorisk energimätning, som EU-blomman, kan tas med direkt i beskrivningen av tilldelningskriterierna. Frivillig energi- och miljömärkning kan användas för att verifiera krav på tekniska prestanda. Att kriterier verifieras på andra sätt accepteras också.

f) Miljöaspekter i tilldelningskriterier

Kriterier som verktyg för utvärdering av det ekonomiskt bästa erbjudandet ger en fördel för upphandlaren (t.ex. miljöledning och revision). De måste ha ett samband med tilldelningen och man måste slå fast graden av deras betydelse i specifikationerna för avtalet för att säkerställa att inga som lämnar anbud diskrimineras.

Kriterier för tilldelning som är betydelsefulla för miljön kan fastställas. Andra aspekter kan vara låg elförbrukning hos jämförelsevis dyr kontorsutrustning och låga koldioxidutsläpp med grön el. Miljörelevanta kriterier ska baseras på organisationens miljömål. Då undviker man att ta med ogiltiga kriterier.

g) Utvärdering av ekonomiskt bästa anbud

Det finns två alternativ för att anta anbud. Det ena är att välja ett anbud med lågt pris som uppfyller minimikriterierna. Det andra är att välja det anbud som är mest ekonomiskt, alltså har ett fördelaktigt pris i förhållande till prestanda. Alla kostnader under produktens eller tjänstens hela livstid, livscykelkostnaderna, beaktas (t.ex. energi, underhåll, avfallshantering). På så vis kan man även upptäcka dolda följdkostnader som kan göra att ett anbud med lågt pris blir oekonomiskt.

Det är bara den del av produktens livscykel som börjar med att anbuden utvärderas och slutar med att man inte längre använder produkten som man tar hänsyn till. Kostnader därutöver, som miljöförstöring, tar man inte hänsyn till när man bestämmer vilket anbud som är bäst ekonomiskt sett.

Det senare alternativet att bestämma vilket anbud som är bäst ekonomiskt sett rekommenderas, eftersom det är ett rationellt och kostnadsbesparande arbetssätt, som passar speciellt väl för offentliga myndigheter.

2.3 Ekodesigndirektivet

Ekodesigndirektivet 2009/125/EG som trädde i kraft i oktober 2009 ger ramar för att definiera krav på energi- och miljöprestanda för energianvändande och energirelaterade produkter. Det innebär att man inför förbättrade miljöprestanda för produkter genom att införa lagstiftning om sådana viktiga energiförbrukningskriterier som standbyförbrukning, off modeförbrukning (att vara ansluten till elnätet utan att vara i funktion), energiförbrukning under en produkts hela livscykel etc.

Genom att införa olika mål, kriterier och åtgärder ska ekodesigndirektivet vara en vägledning för tillverkare att göra produkterna mer miljömässigt hållbara så att deras utsläpp av växthusgaser och klimatpåverkan minskar.

Direktivet ställer även krav på tillverkare och leverantörer att förse konsumenterna med miljö- och energirelaterad information för att garantera att produkterna används på det sätt som är bäst med tanke på energi och miljö. Direktivet påverkar viktiga produktgrupper som belysning, hushållsapparater och elmotorer.

Regler och kriterier enligt EU-direktivet hjälper till att förbättra och uppgradera de krav som ska användas i grön upphandling tillsammans med, eller som en uppgradering av, de kriterier som används nu och bygger på energi- och miljömärkning.

Mer information finns på:

<http://www.energimyndigheten.se/Foretag/Ekodesign/>

3. Upphandlingsmetoder och förfaranden

Olika metoder för tilldelning kan tillämpas beroende på produkten och ordervärdet. Man kan alltså integrera miljökriterierna i upphandlingsprocessen enligt olika alternativ. För att visa hur man kan ta med miljökriterier i de enskilda steg man väljer visar vi här nedan upphandlingsförfarandet i stora drag. Det som tas upp här gäller det öppna förfarandet. En privat upphandlare får gärna använda reglerna i det öppna förfarandet i sitt företag.

3.1 Upphandlingsmetoder

Offentliga upphandlande enheter ska följa krav på upphandlingsförfarande och krav på kontrakt som slås fast i de nationella regelverken för upphandling. Om orderns värde överstiger tröskelvärdet gäller EU:s upphandlingslag som kräver att upphandlingsförfarandet täcker hela EU. Det europeiska upphandlingsdirektivet skiljer mellan tre olika upphandlingsmetoder:

- öppet förfarande
- selektivt förfarande
- förhandlat förfarande.

a) Öppet förfarande

Offentliga anbud ska vanligtvis annonseras officiellt. Upphandlaren publicerar upphandlingen på TED, Tenders Electronic Daily, som är webbversionen av "Tillägg till Europeiska unionens officiella tidning" för offentlig upphandling i Europa, <http://ted.europa.eu> (på svenska). Alla som är intresserade kan lämna anbud eftersom konkurrensen inte får begränsas. Det är inom ramen för lagen att ta med miljökriterier i anbudsunderlaget.

b) Selektivt förfarande

Ett begränsat förfarande är bara möjligt under vissa förhållanden. Det är bara ett begränsat antal företag som bjuds in att lämna anbud vid ett selektivt upphandlingsförfarande. Gruppen av möjliga anbudsgivare kan bestämmas ex ante (på förhand) genom intressedeklaration eller offentlig tävling för att minska antalet möjliga anbudsgivare efter att deras lämplighet undersökts. Minst tre till fem lämpliga ansökanden ska ombes att lämna förslag. Vad gäller kraven för att anta miljö-kriterier är de desamma som i öppet förfarande.

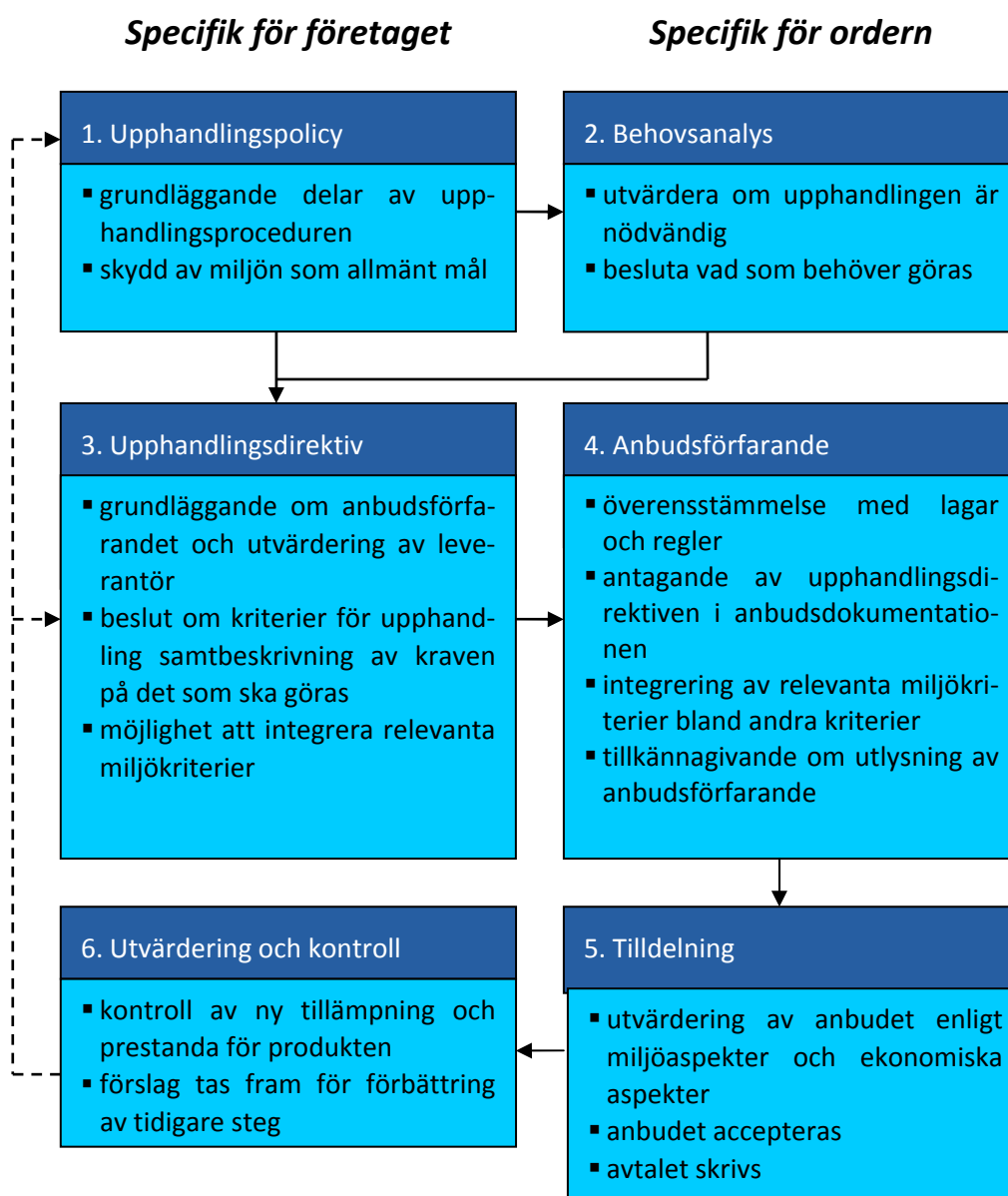
c) Förhandlat förfarande

Upphandlaren är fri att välja mellan upphandlingsförfaranden så länge som de grundläggande principerna i upphandlingsdirektiven uppfylls. Förfarandet kan uppnås med eller utan tidigare tillkännagivande och/eller offentlig tävling. Uppgiftens innehåll måste förhandlas med utvalda

företag. Ett enda anbud är möjligt enbart i vissa fall. Den föreskrivna rankningen (om möjligt, offentlig utlysning om anbud) ska garantera omfattande konkurrens och transparens i förfarandet. Information om offentlig upphandling i Europa finns att läsa på svenska på webbplatsen <http://simap.europa.eu>.

3.2 Procedurer för upphandling

Proceduren vid en specifik upphandling ingår i organisationens upphandlingspolicy. Sambandet visas i följande diagram över de individuella stegen i en upphandling.

Figur 1: Procedur för upphandling [Uppgifter från Berliner Energieagentur GmbH: Igöb 2000]

3.3 Energi- och miljökriterier samt krav

Första steget av den framtagna upphandlingsproceduren grundas på kraven som förs in som kriterier för utvärdering av produkten det gäller.

De innebär ofta både miljökriterier och energiprestanda hos produkten.

Kraven och kriterierna valdes noggrant ut med utgångspunkt i en studie som genomfördes inom ramen för projektet GreenLabelsPurchase där man analyserade befintliga energi- och miljömärkningar. Märkningar används i EU som ett kompletterande verktyg för att minska produkternas energiförbrukning och hjälpa konsumenterna att ta beslut när de ska välja bland de produkter som erbjuds.

I riktlinjerna för de olika produktgrupperna finns de energi- och miljömärkningar beskrivna som använts som underlag för att ta fram Datablad – upphandling för de specifika produkterna.

3.4 Miljökriterier i olika faser av upphandlingen

Miljökriterier kan beaktas och tas med i olika faser av upphandlingsprocessen (se Figur 1). Här beskrivs de olika möjligheterna:

1. Upphandlingspolicy

Det är att rekommendera att man innan den faktiska upphandlingsproceduren börjar tillämpar de allmänna principerna för ledningspolicyn på upphandlingspolicyn. Om företaget eller organisationen redan arbetar med ett miljöledningssystem eller med ordentliga miljömål så ingår de flesta av de riktlinjer som behövs redan i upphandlingspolicyn. Miljökriterier har större betydelse under tilldelningen, eftersom de stöds av ledningen av företaget.

2. Behovsanalys

Det som analyseras i det här steget är nödvändigheten av upphandlingen samt dess komplexitet. Alternativen till inköp av produkten undersöks, till exempel att reparera gammal utrustning eller att leasa nya produkter, liksom möjligheter till förbättrad effektivitet och synergier med miljöaspekter. En kritisk och exakt behovsanalys är ett av de viktigaste stegen för att en upphandling ska bli miljövänlig.

3. Upphandlingsdirektiv

De tekniska, ekonomiska och ekologiska krav på produkterna som gäller för företaget preciseras i upphandlingsdirektiven. Egenskaperna måste anges exakt och i detalj samt vara mätbara i ekonomiska termer. Att som indikator i databladet använda "rättvis för miljön" skulle vara alldeles för ospecifikt. Tillåtna miljökrav kan vara ungefärliga värden för apparaters effekt- och vattenförbrukning eller kostnader för underhåll och kvittblivning. De individuella kriteriernas relevans kan understrykas med olika viktning.

Här kan man även ta med kriterier för en speciell märkning. Obligatoriska märkningar kan direkt ses som minimikrav. I fallet med frivilliga märkningar kan man endast kräva att marginalvärden följs för att principen om icke-diskriminering ska följas.

Upphandlingsdirektiven ska även omfatta grunderna för att utvärdera det ekonomiskt sett bästa anbudet. Det inkluderar scheman för driftskostnadsanalys och utvärdering av olika livscykelkostnader.

4. Anbudsförfarande

Upphandlingsdirektiven med de indikatorer på prestanda som fastställts förs över till anbudsdocumenten och specificeras om så är nödvändigt. Man kan även beakta andra krav, som datorers kapacitet att fungera i nätverk och angivna energiklasser för hushållsapparater.

Så länge som det inför kommande upphandling bara gäller några få miljö- eller energikriterier som ska beaktas kan man ta med dem direkt i sitt nuvarande upphandlingsdocument. Om många miljökriterier ska ingå i upphandlingsprocessen kan man använda sig av generella gällande datablad för upphandling med miljökrav för olika apparatklasser.

5. Tilldelning

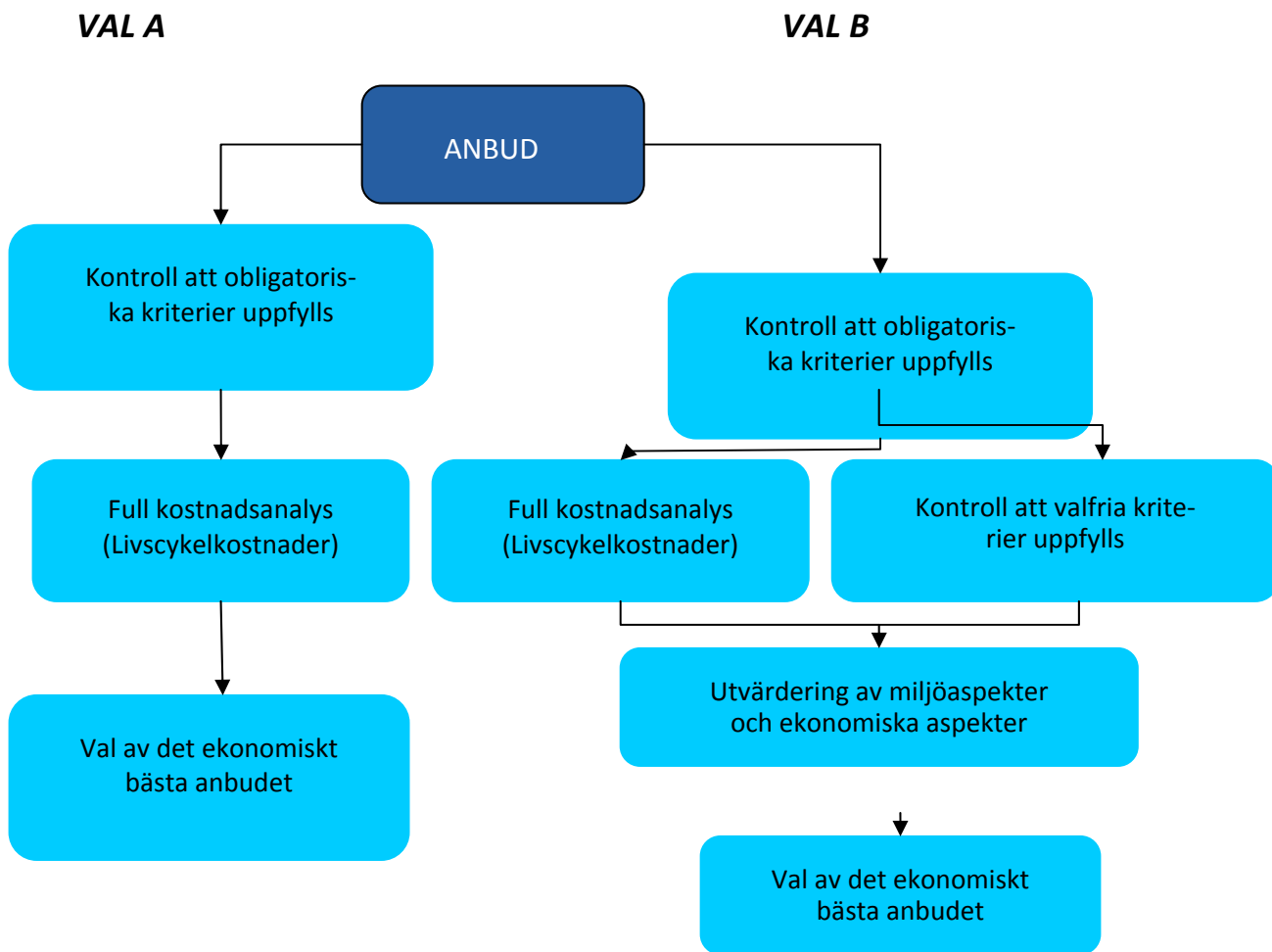
Först måste man fastställa att anbudet uppfyller alla minimikrav (obligatoriska kriterier). Utvärderingen av anbudet kan genomföras med hjälp av driftskostnadsanalysen. Beräkningsmetoder för elkostnader och driftskostnader anges inledningsvis i anbudsunderlaget. För att jämföra de olika anbuden finns ett antal olika beräkningshjälpmedel att tillgå i den här instruktionens fem moduler. För att man ska anta ett anbud i en miljövänlig upphandling krävs att man tar stor hänsyn till driftskostnaderna som ett kriterium.

En annan möjlighet att integrera miljö- och energikriterier är att man tar med obligatoriska och frivilliga värden i anbudsunderlaget. Anbudet accepteras med alla obligatoriska kriterier uppfyllda efter att valfria kriterier utvärderats i förhållande till andra kvalitetsfaktorer för att bestämma vilket som är det ekonomiskt bästa anbudet.

3.5 Utvärdering av anbud

Man måste välja det ekonomiskt bästa anbudet som uppfyller de krav man ställer. Livscykelkostnaderna (här gäller det framför allt energikostnader och kostnader för att minska koldioxidutsläppen) tillsammans med det offererade priset (Val A i Figur 2) är första steget i att utvärdera vilket som är det ekonomiskt bästa erbjudandet om man ska ta mer hänsyn till miljöaspekter. Livscykelkostnaderna i relation till kostnader för tillgångar ger instrument för att anpassa så att det blir en hållbar affärsledning.

Ytterligare miljökriterier som inte kan fogas in enligt proceduren som beskrivs ovan kan tas med i anbudsunderlaget. De kan inkluderas som å ena sidan obligatoriska kriterier (minimikrav) och å andra sidan valfria kriterier för att underlätta som indikator för bästa affärsledning. Valfria kriterier tar man hänsyn till efter deras relevans på liknande sätt som för livscykelkostnaderna ovan när man ska bestämma det ekonomiskt bästa anbudet. I allmänhet är kombinationen av obligatoriska kriterier (måste) och valfria (mål) användbar, som visas enligt Val B i Figur 2.

Figur 2: Utvärdering av anbud enligt olika val

Följande faktorer måste man ta hänsyn till när energirelaterade miljöhänsyn tas med i beräkningarna:

- Leverantörer måste till beräkningarna garantera en högsta nivå, maximinivå, för el- och energiförbrukning.
- Faktorer som årliga användningsperioder i olika driftsätt ska mätas realistiskt och om möjligt säkerställas erfarenhetsmässigt.
- Tekniska åtgärder för att minska energiförbrukningen ska om möjligt övervägas, t.ex. energialternativ i datorer och funktioner för automatisk avstängning.

Miljökriterier tas med grundat på definitionen av obligatoriska kriterier (även minimikriterier) jämte kriterier som bidrar till en mer positiv utvärdering av anbud.

a) Obligatoriska kriterier: Dessa kriterier tas med som angivna data och prestanda som måste uppfyllas av den som levererar produkten eller tjänsten (t.ex. maximal kapacitet för elektrisk utrustning). Om obligatoriska kriterier inte uppfylls utesluts anbudet från upphandlingen. Proceduren kräver att man strikt efterlever centrala miljökriterier.

b) Tilldelningskriterier(mål): Dessa kriterier utvärderas med hjälp av poäng och beaktas i relation till andra kriterier för tilldelning under tilldelningsförfarandet. Totala antalet poäng för valfria kriterier (totalt 100 är möjligt) representerar i vilken grad miljöegenskaper som energieffektivitet eller möjlighet att återvinna uppfylls. De kommer in i utvärderingen av anbudet efter den betydelse de tilldelats som kriterier. På så sätt kan ekonomiska kriterier och miljökriterier viktas.

I princip kan miljösynpunkter ha ett starkt inflytande även utan att vara obligatoriska krav som ska uppfyllas, om de utvärderas med höga poäng som valfria kriterier. På det sättet kan även utrustning som inte uppfyller ett visst kriterium övervägas så länge som dess summerade miljöprestanda övertygar. Med det synsättet är det inte helt beprövat hur målen möter kraven.

4. Praktiska instruktioner

Vilka miljö-, energi-, kvalitets- och andra kriterier som används för att utvärdera anbud genom att de tas med som obligatoriska kriterier och/eller målkriterier i Datablad – upphandling beror på vilken procedur man väljer.

Obligatoriska kriterier anger obligatoriska krav på produkten som anbudet gäller. Att inte kunna erbjuda en produkt som uppfyller de kriterier som fastställts gör att en anbudsgivare automatiskt utesluts från anbudsprocessen.

Tilldelningskriterier (mål) ger extra poäng för en anbudsgivare när man tillämpar fullständig procedur. Poängen tilldelas baserat på olika aspekter för produkten som ska upphandlas. Maximalt antal poäng är 100, vilket innebär att produkten som erbjuds uppfyller alla kriterier som krävs.

Följ dessa steg för att genomföra en grön upphandling:

- Välj en förenklad (Val A) eller en fullständig (Val B) upphandlingsprocedur.
- Skicka inbjudan att delta i anbudsprocessen och bifoga respektive Datablad – upphandling till de utvalda leverantörerna/försäljarna. Påpeka att anbuderna måste uppfylla obligatoriska kriterier och att de utesluts om de inte gör det. Se till så att era anbudsunderlag även tar hänsyn till krav i lokala regler och lagar.
- Välj de anbud som uppfyller obligatoriska kriterier och krav i lagstiftning.

- Använd beräkningshjälpmedel för att välja det ekonomiskt bästa anbudet: Fyll i information relaterad till produktens användning (celler i livscykelkostnadsberäkningsbladet måste fyllas i). Fyll i den information som ges i Datablad – upphandling i bladet om ekonomiskt bästa anbud. Beräkningshjälpmedlet kommer att visa det ekonomiskt bästa anbudet, alltså vinnaren av upphandlingen.

Alla verktyg som behövs för de olika produktgrupperna (Datablad – upphandling och beräkningshjälpmedel) finns att ladda ner från projektets webbplats www.buy-smart.info.

4.1 Datablad – upphandling

Med hjälp av Datablad – upphandling kan man ta hänsyn till miljöaspekter, med tyngdpunkten på energieffektivitet och klimatvänlighet, som specificeras för varje produkt som köps in eller begärs anbud på. Databladerna baseras på en kontrollista som tagits fram av upphandlingstjänsten i Österrike.

Att ta med miljö- och/eller energikriterier som obligatoriska kriterier eller målkriterier i anbud är som vi beskrivit i avsnitt 3.4 möjligt. Den valmöjligheten gäller även för Datablad– upphandling. Man utreder tydligt om de ansluter till de obligatoriska kraven. Huruvida de överensstämmer med målkriterierna utvärderas genom att man tilldelar poäng, som beror på viktningen. Antal poäng (maximalt antal erhållna poäng) anges i kolumnen "Mål". En total summa på 100 poäng innebär att 100 % av målkriterierna är uppfyllda. Möjliga viktningar och tilldelade poäng har redan registrerats på ett utmärkt sätt, men kan anpassas efter hur upphandlingsenheten föredrar att ha det.

4.2 Beräkning av kostnadseffektivitet

Det är inte bara inköpspriset som avgör om ett anbud är kostnadseffektivt, det handlar även om driftskostnaderna. För att jämföra anbud utvärderas energikostnader under den antagna livslängden samt kapitalutgifter (livscykelkostnader).

För varje produkt finns beräkningshjälpmedel för att beräkna hur kostnadseffektiva anbuden är. Produktspecifika krav på prestanda ska fyllas i på excelbladens tomma fält enligt de uppgifter leverantören lämnar tillsammans med intern information. Grundat på resultaten från beräkningarna kan anbuden sedan jämföras och det ekonomiskt mest fördelaktiga erbjudandet väljas.

5. Referenser

Alla länkar till webbplatser i hela dokumentet har hämtats och gäller i februari 2010.

- Simap, information om offentlig upphandling i Europa
<http://simap.europa.eu>
- Tenders Electronic Daily, Tillägg till Europeiska unionens officiella tidning
<http://ted.europa.eu>
- Om offentlig upphandling i EU:
<http://www.eu-upplysningen.se/Amnesomraden/Naringsliv-och-konkurrens/Konkurrens/Offentlig-upphandling/>
- EU-omfattande offentlig upphandling:
http://ec.europa.eu/youreurope/business/profitng-from-eu-market/benefiting-from-public-contracts/index_sv.htm
- Försörjningsdirektivet 2004/17/EG om samordning av förfarandena vid upphandling på områdena vatten, energy, transporter och posttjänster:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0017:SV:HTML>
- Direktiv om upphandling av byggtreprenad, varor och tjänster 2004/18/EG:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0018:SV:HTML>
- Kommissionens förordning om tröskelvärden vid upphandlingsförfaranden (ändring av direktiven 2004/17/EG, 2004/18/EG och 2009/81/EG):
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:314:0064:01:SV:HTML>
- Ekodesigndirektivet 2009/125/EG: http://www.energimyndigheten.se/Global/Ekodesign/Ekodesigndirektivet_rev_2009125EG_sv.pdf
- IEE Buy Smart:
<http://www.buy-smart.info>